

2. sz. melléklet

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai programja

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezető	3
2.	Általános elvek	3
2.1.	Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében.....	3
2.2.	A program célja	3
2.3.	A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei	4
2.4.	A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai.....	5
2.5.	A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők.....	5
2.6.	A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára.....	6
2.7.	Óvodánkban megvalósuló - integrált - nevelés, oktatás	6
3.	A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során	7
3.1.	mozgásszervi fogyatékos gyermek	8
3.1.1.	Nagymozgás fejlesztése:	8
3.1.2.	Finommotorika fejlesztése:	8
3.2.	A látássérült gyermek	9
3.2.1.	A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei:.....	9
3.3.	A hallássérült gyermek	10
3.3.1.	A nagyothalló gyermekek fejlesztésében fontos szerepe van	10
4.	Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek	10
5.	A beszéd fogyatékos gyermek.....	11
6.	a fejlődés egyéb Pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek.....	11
7.	Óvodánkban alkalmazott fejlesztő foglalkozások	12
7.1.	Egyéni foglalkozás.....	12
7.1.1.	Személyiség fejlesztése:	12
7.1.2.	Kognitív funkciók fejlesztése:.....	12
7.1.3.	Beszédfejlesztés:	13
7.1.4.	Mozgásfejlesztés	13
7.1.5.	Testséma fejlesztése:	13
7.1.6.	Nagymozgás fejlesztése:	13
7.1.7.	Finommotorika fejlesztése:	13
7.2.	Logopédiai tevékenység	14
8.	Az integrált óvodai nevelés várható hatása	14
8.1.	Az integrált óvodai nevelés előnyei a sajátos nevelési igényű gyerekek számára ..	14
8.2.	Az integrált óvodai nevelés előnyei a többi gyermek számára.....	15
8.3.	A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:	16
9.	Felhasznált irodalom	16

1. BEVEZETŐ

Az alapító okiratunkban meghatározott sajátos nevelési igényű gyermekek (enyhe értelmi-, érzékszervi-, testi-, beszéd fogyatékoság, egyéb pszichés fejlődési zavar, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos, illetve tartós és súlyos rendellenessége) óvodai nevelését ellátó intézmény vagyunk.

E program a az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvééről szóló 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet, valamint a helyi óvodai pedagógiai programmal összhangban, azok szempontjainak figyelembe vételével készült.

2. ÁLTALÁNOS ELVEK

2.1.AZ ÓVODAI NEVELÉS ORSZÁGOS ALAPPROGRAMJA A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSÉBEN

Nevelőmunkánk során a sajátos nevelési igényű gyerekeknél is az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, szem előtt tartva az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának elveit és feladatait. Célunk, hogy a nevelés hatására a sajátos nevelési igényű gyermekek alkalmazkodó készsége, akaratereje, önállósága, érzelmi élete és együttműködő képessége fejlődjön.

2.2.A PROGRAM CÉLJA

Célunk, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Ennek biztosítását szolgálja, hogy elvárásaink igazodnak a gyermekek fejlődési üteméhez. Törekszünk arra, hogy a gyermekek fejlesztése a

megfelelő területeken valósuljon meg, és a gyermekek számára a fejlesztés ne legyen túlterhelő. A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé válnak.

A fejlesztés módját minden esetben a gyermekek egyéni szükségletei határozzák meg.

Intézményünkben alkalmazott módszerek:

- projektmódszer
- differenciált képességfejlesztés
- személyiségfejlesztő foglalkozás
- kommunikációt segítő foglalkozás.

A módszerek egyéni, kis-és nagycsoportos formában is megjelennek.

A fejlesztéshez használt eszközök az intézményünkben megtalálható, folyamatosan bővülő eszköztárból kerülnek kiválasztásra a sajátos nevelési igényhez igazodóan. Ilyenek többek között az egyensúlyérzéklet fejlesztő eszközök (gymkit, egyensúlyozó henger, mini trampolin, egyensúlyozó híd, ugráló labda stb.), egyéb készségfejlesztő eszközök (mágneses kirakótábla, logico, puzzle, finger quiz, klipp-klapp, lego, abaquek stb.).

A sajátos nevelési igényű gyerekek integrált nevelésének célja a sajátos nevelési igényű gyerekek beilleszkedésének, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása.

2.3.A HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS ELLÁTÁS KÖZÖS ELVEI

A sajátos nevelési igényű gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapjául szolgál a pedagógusok számára, a szakértői bizottság szakvéleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelmet fordítunk arra, hogy a sérült gyermek harmonikus személyiségfejlődését elfogadó környezet segítse és a gyermek

fejlesztési eredményének célját fogyatékoságának, fejlettségének mértéke határozza meg.

2.4.A HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS TEVÉKENYSÉG KÖZÖS CÉLJAI ÉS FELADATAI

- enyhe értelmi, érzékszervi, mozgásszervi, beszéd fogyatékoságból, a pszichés fejlődés zavaraiából fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása,
- a meglévő ép funkciók eredményes bevonása a hiányok pótlása érdekében,
- a különböző ép és sérült funkciók egyensúlyának kialakítása,
- egyéni sikereket eredményező képességek fejlesztése.

2.5.A HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS TEVÉKENYSÉGET MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

- a gyermek fogyatékoságának típusa, súlyossága
- a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a gyermek speciális ellátásának megkezdésének ideje

A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei
- családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés célja hogy

- a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatai, a motoros képességek, a beszéd és nyelvi készségek, és az értelmi képességek fejlődjenek,
- az egyes területek a fogyatékoságnak megfelelően kapjanak hangsúlyt a fejlesztésben,
- a gyermekek fejlesztése egyéni fejlesztési terv szerint történjen,
- speciális differenciáló módszerek, terápiák, technikák alkalmazásával.

2.6.A SZÜKSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI FELTÉTELEK BIZTOSÍTÁSA A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK SZÁMÁRA

- a gyermekek számára alkalmazandó módszerek, terápiák, technikák közül az adott gyermek számára legoptimálisabb megválasztása és alkalmazása,
- speciális segédeszközök használata a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodóan,
- a gyermekek által használt segédeszközök elfogadtatására való nevelés,
- a kompenzációs lehetőségek körének lehetőség szerinti bővítése,
- a gyermek egyes területeken való kiemelkedő teljesítményének felismerése,
- a gyermekek egyéni foglalkoztatásának rugalmas szervezeti keretek között történő kialakítása,
- együttműködés a sérült gyermek családjával.

2.7.ÓVODÁNKBAN MEGVALÓSULÓ - INTEGRÁLT - NEVELÉS, OKTATÁS

- intézményünkben sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelése folyik,
- a nevelési programban meghatározott nevelési tartalmak számukra is szükségesek,
- szükséges a sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet kialakítása, megfelelő tárgyi feltételek, segédeszközök biztosítása,
- a gyerekeknek a különböző tevékenységekben annyi segítséget kell adni, ami szükséges az önálló tevékenységükhöz,
- a gyerekek ismeretében a fejlődés segítése igazodjon a gyerekek fejlődési üteméhez,
- kerüljük a gyerekek túlterhelését,
- az óvodapedagógusok törekedjenek arra, hogy a gyermeknek leginkább megfelelő módszert válasszák,

- a gyerek személyiségfejlődését segíti az elfogadó környezet,
- a sajátos nevelési igényű gyerekek speciális fejlesztését a fogyatékoság típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógus segíti,
- a szülővel rendszeres együttműködés szükséges /információ a gyerek fejlődéséről/,
- a sajátos nevelési igényű gyerekek nevelése, fejlesztése differenciáló módszerek alkalmazásával folyik.

3. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK SÉRÜLÉSSPECIFIKUS FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI, FELADATAI AZ ÓVODAI NEVELÉS SORÁN

Óvodánk abban az esetben vállalja fel a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, amennyiben – az előzetes Egységes Pedagógiai Szakmai és Szakszolgálati vizsgálat véleménye alapján – a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a sajátos nevelési igényt és az integrálhatóságot megállapítja.

Jelen korlátozott szakember-ellátottság, valamint az óvónők az igényekhez még nem alkalmazkodó felkészültsége miatt, illetve a többi gyermek testi épségének védelmében azokat a gyermekeket tudja fogadni, akik csak egy-egy részterületen mutatnak elmaradást vagy fogyatékoságot:

- enyhe értelmi fogyatékos,
- érzékszervi (de nem vak és siket),
- mozgásszervi fogyatékos (de nem kerekesszékes),
- beszéd fogyatékos,
- pszichés fejlődés zavarai (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar)

Az óvodapedagógusok ez irányú fejlesztő munkáját segítik:

- logopédus,
- gyógypedagógus,
- fejlesztő óvodapedagógus,
- Egységes Pedagógiai Szakmai és Szakszolgálat,
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság.

3.1.MOZGÁSSZERVI FOGYATÉKOS GYERMEK

A mozgásszervi fogyatékos gyermek óvodai nevelése során figyelmet fordítunk az egyénre szabott eszközök használatának megismertetésére. A boldogkőváraljai tagintézményben biztosított az akadálymentes közlekedés. Az abaújszántói gesztor és a boldogkőújfalui tagintézmények épületeiben részben megoldott. A fonyi és a gibárti tagintézményekben sajnos még nem sikerült biztosítani az akadálymentes közlekedés lehetőségét. Intézményünkben mindig szem előtt tartjuk az önállóságra nevelés alapelveit. Az óvodai foglalkozások körébe a pedagógusok beépítik a mozgásnevelést. Ezek a feladatok a napirend minden részében jelen vannak. Mozgásfejlesztés (fogyatékoság minőségétől, illetve súlyosságától függően).

3.1.1. Nagymozgás fejlesztése:

- egyensúly gyakorlatok
- testrészeinek ismerete
- ritmusérzék
- térben való tájékozódás

3.1.2. Finommotorika fejlesztése:

- kétujjas fogás kialakítása

- ujjak külön mozgatása, erősítése
- helyes ceruzafogás kialakítása
- ollóhasználat
- színezés, vonalhatások betartásával
- pontok összekötése
- másolási feladatok
- balról jobbra haladási irány kialakítása
- sor és ritmustartási gyakorlat

3.2.A LÁTÁSSÉRÜLT GYERMEK

A látássérült gyermek esetében segítjük a közös játékban való részvételt, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását, a közösség előtti szereplést.

A pedagógusok célja az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

3.2.1. A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei:

- látásnevelés: a látás használatának megtanítása
- nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
- térbeli tájékozódás
- finommozgás, kézügyesség fejlesztése az írás előkészítése
- a látás-mozgáskoordináció fejlesztése.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

3.3.A HALLÁSSÉRÜLT GYERMEK

Óvodánkban csak az enyhébben hallássérült sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését tudjuk vállalni.

3.3.1. A nagyothalló gyermekek fejlesztésében fontos szerepe van

- a nyelvi kommunikáció megindításának,
- a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítésének,
- a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építésének,
- a beszédérthetőség folyamatos javításának.

Az eredményes fejlesztés érdekében, a hallássérült gyermeket körülvevő környezetben, a nyelvi kommunikációt a helyzetekhez kötötten alkalmazzák óvodapedagógusaink. A beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő eszközrendszereket használják. A gyermek megfelelő fejlesztése érdekében fontos a család bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

4. AZ ENYHÉN ÉRTELMI FOGYATÉKOS GYERMEK

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében fontosnak tartjuk az integrált nevelést, a nem fogyatékos gyermekekkel történő együttnevelést.

Az integrált nevelés nagymértékben elősegíti az enyhén értelmi fogyatékos gyermek társakkal való együttműködését, a kommunikáció fejlődését.

Ezeket segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a sajátos nevelési igényű gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

5. A BESZÉDFOGYATÉKOS GYERMEK: NYELVFEJLŐDÉSI ÉS

A beszéd fogyatékos gyermekek fejlesztéséhez az anyanyelvi nevelést állítjuk középpontba. Az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartva speciális terápiákat alkalmazunk. Az óvodai nevelés során pedagógusaink az anyanyelvi nevelést, a mozgást, a kommunikációt, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztését, a speciális terápiák alkalmazását szem előtt tartva segítik a beszéd fogyatékos gyermekeket az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében. A beszéd fogyatékos gyermekek fejlesztését szolgálja, hogy intézményünkben heti egy alkalommal logopédus tart fejlesztő foglalkozást.

6. A FEJLŐDÉS EGYÉB PSZICHÉS ZAVARÁVAL (SÚLYOS TANULÁSI, FIGYELEM- VAGY MAGATARTÁSSZABÁLYOZÁS ZAVARRAL) KÜZDŐ GYERMEK

A pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek esetében fontos feladat óvodánkban a kommunikációs, a kognitív, és az emocionális-szociális képességek fejlesztése, a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója. Ezek mellett fontos feladat a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiája, szükség esetén a korai elemi készségek kialakítása. Az óvodai nevelés ideálisan a szülőkkel való jó együttműködéssel lehet eredményes. A fejlesztések során fontos a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása.

7. ÓVODÁNKBAN ALKALMAZOTT FEJLESZTŐ FOGLALKOZÁSOK

7.1.EGYÉNI FOGLALKOZÁS

Heti 2 x 20-30 perces egyéni foglalkozást biztosít a fejlesztő óvodapedagógus vagy gyógypedagógus, és a csoportban dolgozó mindkét óvodapedagógus.

7.1.1. Személyiség fejlesztése:

- új helyzet elfogadása,
- feladattudat erősítése,
- szabálytudat kialakítása,
- monotónia tűrés fokozása,
- befejezésre való törekvés.

7.1.2. Kognitív funkciók fejlesztése:

- figyelemfejlesztés,
- gondolkodási funkciók fejlesztése,
- színek felismerése, megnevezése, egyeztetése,
- párosítások,
- formák, csoportosítások, rendezés különböző szempontok szerint,
- mechanikus számlálás,
- számfogalom kialakítása,
- kombinációs készség fejlesztése,
- analízis – szintézis, rész-egész viszony felismerése,.
- emlékezet fejlesztése.

7.1.3. Beszédfejlesztés:

- beszédkedv felkeltése,
- passzív-, aktív szókincs bővítése,
- grammatikai rendezés,
- cselekvések megnevezése,
- mondatalkotás,
- beszédészlelés, beszédmegértés fejlesztése,
- mozgás-ritmus-beszéd koordinálása.

7.1.4. Mozgásfejlesztés

(fogyatékoság minőségétől, illetve súlyosságától függően)

7.1.5. Testséma fejlesztése:

- testtudat fejlesztése,
- egyes érzékszervi területek fejlesztése: tapintás, mozgásérzékelés, egyensúlyérzet,
- alapmozgások koordinációjának javítása.

7.1.6. Nagymozgás fejlesztése:

- egyensúly gyakorlatok,
- testrészeinek ismerete,
- ritmusérzék ,
- térben való tájékozódás.

7.1.7. Finommotorika fejlesztése:

- kétujjas fogás kialakítása,

- ujjak külön mozgatása, erősítése,
- ujjmozgások koordinálása, a kézfej és az ujjak izmainak erősítése,
- helyes ceruzafogás kialakítása,
- színezés, vonalhatások betartásával,
- pontok összekötése,
- másolási feladatok,
- balról jobbra haladási irány kialakítása,
- sor és ritmustartási gyakorlat,
- ábrázolókézség fejlesztése.

7.2.LOGOPÉDIAI TEVÉKENYSÉG

Életkortól és a fogyatékoság típusától függően segíti az óvónők differenciáló munkáját az

- érzelmi – akaratú élet fejlesztésében,
- kognitív funkciók fejlesztésében,
- beszédindításban,
- beszédészlelés, beszédmegértés fejlesztésében,
- beszédhibák javításában.

8. AZ INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉS VÁRHATÓ HATÁSA

8.1.AZ INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉS ELŐNYEI A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYEREKEK SZÁMÁRA

- az együtt tevékenykedés, a kölcsönös kommunikáció, a mindennapi együttes szituációkban természetesen tanulják a társak magatartás mintáit, szokásait,

- a gyermekközösség erősíti a sajátos nevelési igényű gyerekek önbizalmát, a többi gyereket követve, jobban fejlődik önállóságuk,
- fejlődésükre ösztönző a többi gyerek eredményeinek tapasztalása,
- a közösségben reálisabban tudják bemérni sajátosságaikat, jobban fejlődik önismeretük,
- megtapasztalják, hogy ők is sok mindenben képesek ugyan arra mint társaik,
- a többi gyerek megismerésével tapasztalatot szereznek, hogy mindenkinek vannak gyenge pontjai,
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni a másságukat,
- a másokkal való együttműködésnek többféle technikáját tanulják meg,
- kedvező a gyerekek számára, hogy a szocializáció abban a természetes közegben zajlik, amelyben későbbi élete során is élni fog.

8.2.AZ INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉS ELŐNYEI A TÖBBI GYERMEK SZÁMÁRA

- a sajátos nevelési igényű gyerekekkel együtt nevelt gyerekek megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket,
- megismerik a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi,
- megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítség formáit, technikáit,
- érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk.

Az együttnevelés megfelelő feltételek mellett nem csak a sérült gyermek számára kedvező, hanem a többségi óvodába járó gyermekeknek is. Az együttnevelés megsokszorozza a szociális kölcsönhatásokat, és az együttműködés új formáinak elsajátításával, új morális értékek kialakulásának színtere lehet. Továbbá az egészség, mint érték újra felértékelődik.

Az együttnevelésnek számos pozitív következménye van mind a sajátos nevelési igényű gyermekek, mind pedig ép társaik esetében.

A megfelelő óvodai szocializáció nagymértékben megalapozza a sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai integrálhatóságát is.

8.3.A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉN:

- a sajátos nevelési igényű gyerekek akaratereje, önállóságra törekvése fejlődjön,
- egészséges énképük, önbizalmuk megalapozódjon,
- kommunikációs technikájuk, együttműködési készségük fejlődjön,
- képessékké váljanak a közösségbe való beilleszkedésre,
- a fejlettebb területeken képességeik tovább fejlődjenek,
- hiányos képességeik kezelésére speciális technikák és eszközök használatát ismerjék meg,
- a közösségben minden gyerek alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődjön az együttnevelés során.

9. FELHASZNÁLT IRODALOM

- 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvéről
- 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Add a kezed! (A korai fejlesztés és speciális óvodai nevelés programja)
Szerző: Rosta Katalin
- A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve
Művelődési és Közoktatási Minisztérium Budapest 1997.

- Sajátos nevelési igényű tanulók együttneveléséről pedagógusoknak, intézményvezetőknek
Szerző: Vargáné Mező Lilla
Budapest, 2004.
- A speciális nevelési szükségletű gyermekek és fiatalok integrált nevelése és oktatása
Szerző: Csányi Yvonne
2000.
- Együtt nevelni, de hogyan? Fejlesztő Pedagógia 3.sz.
Szerzők: Zsebe Andrea-Bíró Katalin
2002.